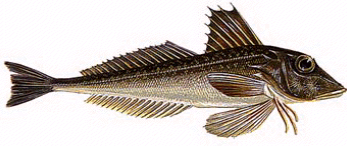

De Knorhaan 81

**Nieuwsbrief Strandwerkgroep
KNNV Alkmaar-Den Helder**

Inhoud

- Inleiding
- Excursies
- Strandvondsten
- Suppletie bij Callantsoog
- Krabben op het strand
- Gejutte berichten

Coördinator: Wilbert Kerkhof tel. 0616642993 e-mail: kerkhof01@hetnet.nl
Foto's; W. Kerkhof

Meloenkwalletjes, Beroe gracilis, bij IJmuiden

Inleiding

In de lente en voorzomer zijn weer drie excursies gehouden door de strandwerkgroep. Daarnaast werden verschillende bezoeken gebracht aan de zandsuppletie bij Callantsoog. In het soms zeer modderige Noordzeezand werden daar enkele aardige soorten op het strand gespoeld. De opkomst voor deelname aan de excursies was soms matig. Hopelijk weten meer mensen in de zomermaanden de weg naar een van onze strandwandelingen te vinden.

Meloenkwalletje, Zuidpier IJmuiden

Excursies

Op zaterdag 8 juli is het de bedoeling om tijdens een dagexcursie in Zeeland een aantal vindplaatsen van horentjesgruis en fossielenstrandjes te bezoeken. De precieze locaties worden later nog bepaald.

13 Augustus brengen we een bezoek aan Groote Keeten om te kijken of de suppletie bij Callantsoog daar nog voor verrassingen op het strand heeft gezorgd.

Zondag 17 september gaan we van Bergen aan Zee naar de Kerf.

15 Oktober staat er een bezoek aan Zandvoort zuid op het programma. Daar wandelen we naar strandreservaat de Noordvoort en weer terug.

- 8-7-2023 Zeeland, dagexcursie, vertrek 9 uur station Alkmaar Noord, aanmelden verplicht
- 13-8-2023 Groote Keeten, 10.00-13.00, vertrek 9 uur, station Alkmaar Noord.
- 17-9-2023, Bergen aan Zee, 13.00-15.00 strandopgang Noord.
- 15-10-2023 Zandvoort, 13.00-15.00, vertrek uur station Alkmaar Noord.

Excursieverslagen

23 april bezochten we met 7 deelnemers drie strandjes langs de 2e Maasvlakte. Ondanks de matige weersvoorspelling kregen we slechts één buitje tijdens de verplaatsing van de eerste naar de 2e locatie. Er was weer genoeg te vinden op het opgespoten zand. Op het strand voor de havenmonding waren meerdere kleppen van de grote astarte te vinden en ook twee grote schelpfragmenten met slot van de brede strandschelp plus een dichtgestreepte artemisschelp. De twee mooiste schelpen waren die van een vers uitziende fuikhoren *Nassarius aff. goreensis*, die toch alleen als pleistoceen fossiel bekend staat, en een gaaf exemplaar van een juveniele geschubde stekelhoren, die uit het gruis tevoorschijn kwam.

Langs de laagwaterlijn lagen tussen het aanspoelsel veel oorkwallen, blauwe haarkwallen in diverse kleuren en van betonblokken losgeslagen paardenanemonen.

*Nassarius aff. goreensis,
2^e Maasvlakte*

Bij de blokkendam zaten de paardenanemonen ook in grote aantallen vast op de stenen. Tussen de blokken werd tevens nog een levende helmkrab gevonden. Bij het uit kiezels bestaande Noordstrandje lagen heel veel Japanse oesters maar werden ook een geschubde stekelhoren en een purperslak opgeraapt. Onder de vele bossen blaaswier krioelde het van de strandvlooiën.

Het derde strand aan de zuidkant leverde van verschillende al eerder gevonden soorten schelpen meer exemplaren op. Ondanks dat we een paar verwachte soorten zoals de geplooidde zonnescelp, gewelfde mantel en artemisschelp niet konden vinden bleek de 2^e Maasvlakte toch zeker weer het bezoeken waard.

geschubde stekelhoren, juveniel

strandvlo, Talitrus saltator 2^e Maasvlakte

helmkrab, Corystes cassivelaunus, mannetje

SWG streeplijst

datum: 23-4-2023

locatie: 2^e Maasvlakte

aantal personen: 7

weer: 13^oC

Groenwieren

Bruinwieren

Japans bessenwier

Riemwier

Knotswier

Blaaswier

Wakame

Roodwieren

Groefwier

Bruinrood horentjeswier

Rood klauwwier

Navelwier

Neteldieren

bloemdieren

Paardenanemoon

schijfkwallen

Oorkwal

Blauwe haarkwal

hydroidpoliepen

Zeerasp

Gorgelpijppoliep

Ribkwallen

Amerikaanse ribkwal

Ringwormen

borstelwormen

Schelpkokerworm

Goudkammetje

Geleedpotigen

kreeftachtigen

Gewone Strandkrab

Breedpootkrab

Helmkrab, levend

Strandvlo

Gewone garnaal

Weekdieren

keverslakken

buikpotigen

Gewone schaalhoren

Gewone alikruik

Wadslakje

Gewone wenteltrap, 3x

Gewone tepelhoren

Glanzende tepelhoren

Muiltje

Purperslak 1x

Wulk

Gevlochten fuikhoren

Grofgeribde fuikhoren 2x

Nassarius aff. gorensis

Kleine fuikhoren, 1x gruis

Geschubde stekelhoren 2x

Purperslak, 1x

**Noordstrand
tweekleppigen**

Melkwitte arkschelp, 1x
Gewone mossel
Wijde mantel, fragmenten
Bonte mantel, 10x
Paardenzadel, 6x
Gewone oester
Japanse oester,
Noordstrand
Ovaal zeeklitschelpje
Tweeandschelpje
Gewone kokkel
Brakwaterkokkel, 4x
Geknobbelde hartschelp
Gedoornde hartschelp, 2x
Dichtgestreepte
artemisschelp, 1
Noorse hartschelp
Grote astarte, 20x
Halfgeknotte strandschelp
Ovale strandschelp
Stevige strandschelp
Brede strandschelp, 2x
slotfragment
Gewone otterschelp
Amerikaanse
zwaardschede
Grote zwaardschede, 1x
Kleine slanke
zwaardschede, 1x
Sabelschede, slot-
fragment, gruis
Rechtsgestreepte
platschelp

paardenanemoon met acorrhagi (gifblazen)

Nonnetje
Zaagje
Platte slijkgaper
Witte dunschaal
Gewone Venusschelp
Korfschelp, 3x
Gewone tapijtschelp
Grijze tapijtschelp
Filipijnse tapijtschelp, 1x
Strandgaper
Geplooiide rotsboorder, 2x
Amerikaanse boormossel
Witte boormossel

Ruwe boormossel
koppotigen
Gewone zeekat
Mosdier
Fijne vliescelpoliep
Harige vliescelpoliep
Stekelhuidigen
Zeeklit
Zeeboontje
Gewone zeester
Vissen
Hondshaai, 1x

IJmuiden

Op 7 mei was er een excursie naar het strand en de zuidpier bij IJmuiden. Terwijl het op het strand goed toeven was zagen we landinwaarts flinke onweersbuien ontstaan. Op het strand waren de gebruikelijke schelpen te vinden waarbij een doublet van de Filipijnse tapijtschelp door zijn relatieve nieuwkomerschap het meest opviel. In het meegenomen gruis zaten ook nog leuke soorten zoals een wenteltrapje en een gewone trapgevel. Daarnaast zaten tussen het kleine materiaal ook nog twee zoet water soorten; de vijverpluimdrager en de zoetwaterneriet.

zoetwaterneriet

De leukste vondsten kwamen uit de poeltjes die bij laag water op de voet van pier blijven staan. Hier werden Chinese wolhandkrabben, blaasjeskrabben, sierlijke steurgarnalen en duizenden meloenkwalletjes gevonden. Van de laatste twee soorten hebben we tijdens alle vorige excursies slechts enkele keren melding kunnen maken. Het was dus een feest er ineens zoveel te zien en die dankzij het windstille weer in het water te kunnen fotograferen. In de hoogwaterlijn op het strand lagen ten slotte ook nog een aantal havenpissebedden. Ook deze grote zoutwaterpissebed kwam tot nu toe niet vaak op onze lijsten voor.

SWG streeplijst

datum: 7-5-2023

locatie: IJmuiden

aantal personen: 6

weer: 18^oC

Groenwieren

Zeesla

Bruinwieren

Riemwier

Knotswier

Blaaswier

Sausijsjeswier

Roodwieren

Kernwier

Purperwier

Puntig korstmoswier

Neteldieren

bloemdieren

Paardenanemoon, veel

schijfkwallen

Oorkwal

hydroidpoliepen

Ribkwallen

Meloenkwalletje, zeer

veel tussen de blokken.

Zie leadfoto Knorhaan 81

Ringwormen

borstelwormen

Schelpkokerworm

Goudkammetje, in gruis

Driekantige

kalkkokerworm

Geleedpotigen

kreeftachtigen

Noordzeekrab, schild

Gewone Strandkrab

Gewone zwemkrab

Chinese wolhandkrab, 6

Breedpootkrab, veel

Blaasjeskrab, 20

Kleine heremietkreeft

Havenpissebed, 6, dood

meloenkwalletje, Beroë gracilis

sierlijke steurgarnaal, 20x

Chinese wolhandkrab

Gewone garnaal, enkele

Wekdieren

keverslakken

buiopotigen

Gewone schaalhoren, 3x

Gewone alikruik

Ruwe alikruik-complex, 2
gruis

Brakwater alikruik 2,
gruis

Wadslakje, 24

Vliezig drijfhorentje, 2x

Muizenkeuteltje, 6x

Gewone wenteltrap,
1x,gruis

Gekielde cirkelslak, 1x,
gruis

Gewone tepelhoren

Glanzende tepelhoren

Muiltje

Wulk + eikapsels

Gevlochten fuikhoren

Grofgeribte fuikhoren

Gewone trapgevel,
1x,gruis

Stomp traliehorentje, 1x,
gruis

Vijverpluimdrager, 1x,
(zoet)

Zoetwaterneriet, 1x, gruis

tweekleppigen

Gewone mossel

Wijde mantel, 1x,juveniel

Gewone oester

Japanse oester

Dubbeltjeschelp

Ovaal zeeklitschelpje, 8x

Tweetandschelpje, 2x

Gewone kokkel

Noorse hartschelp

Halfgeknotte strandschelp

Ovale strandschelp

Stevige strandschelp

Grote strandschelp

Gewone otterschelp

Amerikaanse

zwaardschede

Kleine slanke
zwaardschede, 1x
Tere platschelp
Rechtsgestreepte
platschelp
Nonnetje
Zaagje
Platte slijkgaper
Witte dunschaal
Gewone Venusschelp, +
doublet
Gewone tapijtschelp
Filipijnse tapijtschelp, 1
doublet
Strandgaper
Afgeknotte gaper
Amerikaanse boormossel
Geplooid rotsboorder,
1x, gruis
Gewone papierschelp
koppotigen

havenpissebed, Ligia oceanica, bij IJmuiden

Gewone zeekat
Stekelhuidigen
Zeeklit
Zeeboontje

Zee-appel, 10 x
Vissen
Zeedonderpad, 5x, in de
poeltjes tussen de blokken

Op 21 mei liepen 5 personen de excursie bij Petten. Het weer was prima, maar het strand nogal schoon. Weinig schelpen en andere aanspoelsels. Met goed zoeken werden er toch wat soorten voor op de lijst gevonden, waarbij de leukste een melkwitte arkschelp was. Ook het weinige gruis dat mee naar huis ging was arm aan strandschatten. Het leverde slechts twee muizenkeuteltjes op en gelukkig nog wel een scheve hartschelp, waarmee enkele van de verwachte weekdierenbehuizingen van de Hondsbossche toch genoteerd konden worden.

SWG streeplijst

datum: 21-5-2023

locatie: Petten

aantal personen: 5

weer: 5

Groenwieren

Zeesla

Bruinwieren

Japans bessenwier

Knotswier

Blaaswier

Neteldieren

schijfkwallen

Oorkwal

Ringwormen

borstelwormen

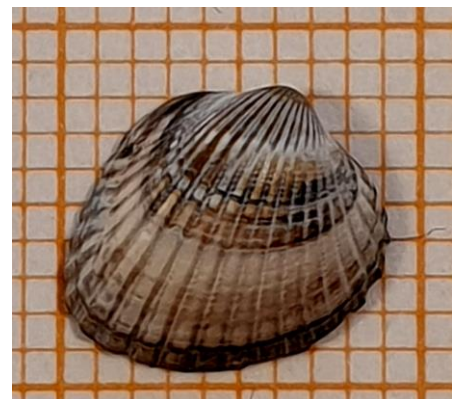
Schelpkokerworm

Zandkokerworm spec.

Geleedpotigen

kreeftachtigen

Gewone Strandkrab,
enkele
Gewone zwemkrab, 1x
Breedpootkrab, enkele
Weekdieren
buikpotigen
Wadslakje
Muizenkeuteltje
Gekielde cirkelslak
Gewone tepelhoren
Glanzende tepelhoren
Muiltje
Wulk, fragmenten
Gevlochten fuikhoren
tweekleppigen
Melkwitte arkschelp, 1x
Gewone mossel
Gewone oester
Tweetandschelpje
Gewone kokkel

schieve hartschelp op mm.papier

Brakwaterkokkel
Noorse hartschelp
Schieve hartschelp, 2x
Halfgeknotte strandschelp
Ovale strandschelp
Stevige strandschelp
Grote strandschelp

Gewone otterschelp
Amerikaanse
zwaardschede
Tere platschelp
Rechtsgestreepte
platschelp
Nonnetje
Zaagje

Gewone Venusschelp
Gewone tapijtschelp
Grijze tapijtschelp
koppotigen
Gewone zeekat

Stekelhuidigen
Zeeklit
Zeeboontje
Gewone slangster,
fragmenten
Vissen
Noorse zandspiering

Zandsuppletie bij Callantsoog

In de maanden april, mei en juni vond er bij Callantsoog een forse zandsuppletie plaats. Nadat er in de winter bij het Hondsbossche strand bij het opspuiten van nieuw strand veel hartegels en een aantal ovaalronde krabben te vinden waren was het interessant te zien of er nu ook verborgen dieren uit de Noordzee op het strand terecht kwamen. Dit bleek inderdaad het geval. In het vaak modderige materiaal bleek het nu echter te gaan om andere soorten. Nabij de in bedrijf zijnde opspuitlocaties waren flinke matten van lege zandkokers te vinden. Het leger van meeuwen had de meeste inwoners kennelijk al snel soldaat gemaakt. Op een aantal plekken was echter nog wel te zien hoe talrijk en divers het leven in deze verplaatste zwarte zandbodem was. Behalve de zandkokerwormen en zeepissebedden waren er ook kleine slangsterren, nagelkrabben en porseleinkrabben te vinden.

Zwarte zandsuppletie bij Callantsoog

Zandkokers bij Callantsoog, 27 april

Zandkokerwormen en andere soorten

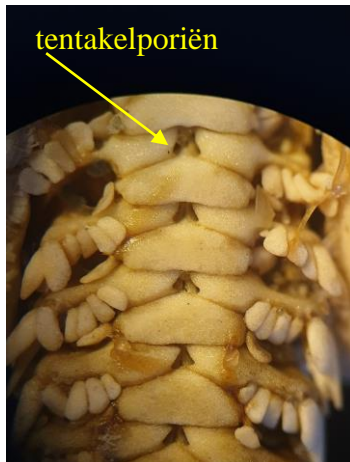
Kleine slangster

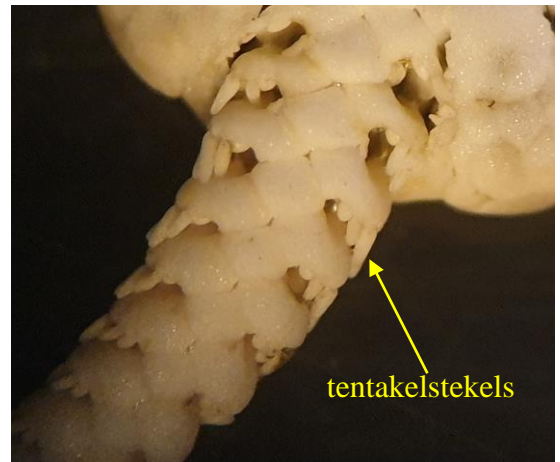
Kleine slangsterren, *Ophiura albida*, komen vooral in slibrijke zeebodems voor. Ze kunnen van de gewone slangster, *Ophiura ophiura*, onderscheiden worden doordat ze aan de onderzijde van de armen minder tentakelstekels hebben en er naast de buikplaten op de armen geen tentakelporiën aanwezig zijn.

kleine slangster

gewone slangster

kleine slangster

nagelkrab, Callantsoog, 21 mei

porseleinkrabbetje

Krabben op het strand

Naast de nagelkrabben en porseleinkrabbetjes lagen er bij Callantsoog ook enkele scharen en schilden van de ovaalronde krab in het suppletie materiaal.

Op onze verder vrij lege stranden kwamen in juni weer krabben en heremietkreeften in beeld. In muien en zwinnen met warm water waren de kleine heremietkreeftjes plots talrijk actief in hun voortplantingshabitat. De meeste bewoonden vrij kleine schelpen van tepelhorens, maar ook gevlochten fuikhorens en soms een alikruik werden als onderkomen geschikt geacht.

Op 16 juni staken in een zwin vlakbij de zuidpier bij IJmuiden twee wollige polsen van een Chinese wolhandkrab uit de zandbodem. Het bijbehorende dier had zich grotendeels ingegraven om, kennelijk met succes, aan de aandacht van de meeuwen te ontsnappen. Na de fotosessie groef het beestje zich snel weer in.

kleine heremietkreeft

Chinese wolhandkrab

Zondag 18 juni spoelden op het strand bij Petten een groot aantal breedpootkrabben aan. Ik telde er meer dan 80 op ongeveer 50 meter strand. Twee van de onfortuinlijke dieren bleken vrouwtjes met een pakketje gele eieren onder het lichaam. Een van die twee had een afwijkend wit gekleurd rugschild.

breedpootkrabben, Hondsbossche strand

breedpootkrab met eieren

Op hetzelfde strand lagen ook enkele zwemkrabben. Hierbij ging het twee keer om de gewone zwemkrab en eenmaal om de grijze zwemkrab. Het duidelijkste uiterlijke verschil tussen deze twee soorten is dat het vierde lid van de zwempoot bij de grijze zwemkrab tweemaal zo lang als breed is, terwijl dit bij de gewone zwemkrab hooguit anderhalf maal zolang als breed is.

gewone zwemkrab, Liocarsinus holstatus

grijze zwemkrab, Liocarsinus vernalis

In een zwin op hetzelfde strand kroop ook nog een gewone strandkrab. Bij nadere inspectie bleken het er echter twee te zijn. Een wat groter mannetje hield een vrouwtje onder zijn lijf. Krabbenvrouwtjes kunnen alleen paren kort na een vervelling wanneer het pantser nog week is. In die situatie is de krab echter ook extra kwetsbaar voor predatie. Het mannetje beschermt de partner na de paring door haar enige tijd onder zijn lichaam mee te nemen. Zo is ze veilig in een soort schuilkamer, maar kan ze ook niet paren met een ander, wat voor het bescherming biedende mannetje weer het voordeel oplevert van een zeker vaderschap. Naast het megedragen vrouwtje lifte er ook nog een serie zeepokken op de rug van de krab. Als deze over de ogen van het dier gaan groeien heeft de krab een probleem. Tijd om binnenkort zelf ook te vervellen.

Twee strandkrabben en achttien zeepokken, Hondsbossche strand

Breedpootkrab met wit rugschild

Gejutte berichten

Noorhollands dagblad 31 mei

Duizenden vissen spoelen aan, wat is er aan de hand?

Egmond ■ Opvallend: er zijn duizenden vissen aangespoeld op het strand bij Egmond aan Zee. Wat is er aan de hand? Schelpenvisser Engel Prins deed de ontdekking. Het gaat om sprotjes. Het was de tweede keer in een kort tijdsbestek dat iets dergelijks gebeurde: een aantal dagen geleden spoelde er ook al een grote hoeveelheid sprotjes aan.

Prins vraagt zich af of het misschien te maken heeft met de aanleg van nieuwe windmolens in zee.

Horsmakreel

We vragen het Jarco Havermans van Ecomare. Havermans: „De meest aannemelijke verklaring voor een dergelijk verschijnsel is dat de sprotjes zijn opgejaagd door horsmakreel. Dat is een makreelsoort die, met name vroeger in het seizoen, jacht maakt op sprotjes. Ze jagen voornamelijk in de schemering en gebruiken het ondiep. Naast makrelen jagen ook vogels op deze vissen.”

Overschot

„Er is dit jaar kennelijk een flink overschot aan sprotjes. Dat kan eraan liggen dat er afgelopen jaren vogelgriep is rondgegaan, waardoor een van de natuurlijke vijanden van de sprot tijdelijk in aantal is gedaald. Daardoor is de hoeveelheid sprotjes toegenomen.”

„Maar dan valt er dus ook weer meer te jagen voor de ma-

FOTO ENGEL PRINS

kreel. Hoogstwaarschijnlijk zijn de sprotjes dan ook door die makrelen het ondiepe water ingejaagd en aangespoeld.”

Theorieën dat deze aanspoeling op de een of andere manier door de mens veroorzaakt zijn lijken dan ook niet te kloppen. „Het betreft hier een puur natuurlijke dynamiek. Iedere vijf jaar heb je een goed jaar voor de sprot.”

„Wie weet kunnen we dit soort taferelen nog wel vaker verwachten dit seizoen.”

Jakob Jansen

Naschrift.

Ook via Noordholland TV werd er aandacht besteed aan het aanspoelen van de visjes. Op een van de gebruikte foto's was met enige moeite te zien dat het bij één visje om een haring ging en niet om sprot. (De aanleg van de buikvin lag achter de aanleg van de rugvin.) Een dag na de berichten kon Dennis Leeuw uit een grote school vissen in een zwin bij Egmond 15 exemplaren vangen ter controle. De uitkomst was dat het die dag in ieder geval allemaal om haring ging. Drie weken later ging het 'nieuwe haring seizoen' van start. Hierbij ging het overigens wel om vaatjesharing met een wat groter formaat.

Nature today

Hoe kunnen we vogelgriepisico's voor vogelkolonies verminderen?

In 2022 heeft vogelgriep flink huisgehouden in kolonies kust- en zeevogels in Noordwest-Europa. Vooral onder grote sterns vielen veel slachtoffers. Een internationale groep experts heeft een reeks van maatregelen voor..

[Lees verder](#)

Vergrijzen onze zwemkrabben? Help!

Een recente analyse van op het strand aangespoelde zwemkrabben wijst op vergrijzing. De Gewone zwemkrab wordt minder gemeld, de zuidelijke Grijze zwemkrab vaker. Een opwarmingseffect, speelt immigratie een rol, vergrijst het..

[Lees verder](#)

Unicum in Nederland: klapmuts geboren op Vlieland

Eind maart beviel een klapmuts op Vlieland van een jong. Hoe bijzonder is het dat deze Arctische zeehond, die normaal in de ijskoude zeeën rondom Groenland voorkomt, ook in Nederland is gezien? En hoe gaat het over het algemeen..

[Lees verder](#)